

Sygn. akt I AGa 99/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Zwierzyńska (spr.)
Sędziowie:	SA Dariusz Janiszewski SA Dorota Majerska – Janowska

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2020 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) z siedzibą w W. (poprzednio: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.);

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 25 lutego 2020 r. sygn. akt VI GC 24/19

I. prostuje niedokładność w zaskarżonym wyroku w zakresie oznaczenia strony pozwanej poprzez wpisanie każdorazowo po słowach: (...) sp. z o.o. w likwidacji w W. słów: „(poprzednio: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.)”;

II. zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie I (pierwszym) w ten tylko sposób, że zasądzoną w nim od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.787.811,96 zł obniża do kwoty 3.928.633,90 zł (trzy miliony dziewięćset dwadzieścia osiem tysięcy sześćset trzydzieści trzy złote 90/100), w tym kwoty 3.200.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, zastrzegając pozwanemu prawo powołania się w toku egzekucji na ograniczenie jego odpowiedzialności do nieruchomości położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz do nieruchomości położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), a w pozostałym zakresie oddała powództwo;

2. w punkcie II (drugim) w ten tylko sposób, że zasądzoną w nim od pozwanego na rzecz powoda kwotę 22.517 zł tytułem zwrotu kosztów procesu obniża do kwoty 19.814,96 zł (dziewiętnaście tysięcy osiemset czternaście złotych 96/100);

III. oddala apelację w pozostałej części;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.997 zł (dwa tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

V. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Toruniu na rzecz radcy prawnego K. M. kwotę 3.240 zł (trzy tysiące dwieście czterdzieści złotych) zł tytułem wynagrodzenia za pełnienie obowiązków kuratora w postępowaniu apelacyjnym;

VI. odstępuje od obciążania stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Dorota Majerska – Janowska SSA Małgorzata Zwierzyńska SSA Dariusz Janiszewski

Sygn. akt I AGa 99/20

UZASADNIENIE

Powód Syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. dochodził przeciwko pozwanemu (...) Sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w W., w postępowaniu nakazowym, zapłaty kwoty 4.787.811,96 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 3.200.000 zł od dnia wniesienia pozwu 11 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia nakazu zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu. Jednocześnie powód wniósł o zastrzeżenie prawa do powoływania się przez pozwanego w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do:

1. nieruchomości oznaczonej jako działki ewidencyjne nr (...), położonej w miejscowości Z., gmina Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

2. nieruchomości oznaczonej jako działki ewidencyjne nr (...), położonej w miejscowości Z., gmina Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Powód złożył również wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Zarządzeniem sędziego z dnia 31 stycznia 2019 r. skierowano sprawę do postępowania zwykłego i zarejestrowano ją pod sygn. akt VI GC 24/19.

Postanowieniem z dnia 6 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Toruniu zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na brak po stronie pozwanego organu uprawnionego do reprezentacji. Postanowieniem z dnia 16 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Toruniu ustanowił kuratora dla (...) sp. z o.o. w likwidacji w W. i podjął postępowanie w sprawie.

Kurator pozwanej w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania sądowego. Jednocześnie kurator wniósł o przyznanie wynagrodzenia według norm przepisanych, powiększonego o należną stawkę podatku VAT. Pozwany złożył również wniosek o przypozwanie J. L., wskazując, że jest on dłużnikiem osobistym powoda.

Sąd Okręgowy w Toruniu wyrokiem z dnia 25 lutego 2020 r. orzekł następująco:

- w punkcie pierwszym zasądził od pozwanego (...) sp. z o.o. w likwidacji w W. na rzecz powoda Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej w W. kwotę 4.787.811,96 zł, w tym kwotę 3.200.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że pozwany uprawniony jest do powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi

księgę wieczystą o numerze (...) oraz nieruchomości położonej w miejscowości Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

- w punkcie drugim zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 22.517 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,
- w punkcie trzecim przyznał kuratorowi pozwanego radcy prawnemu K. M. wynagrodzenie w kwocie 7.500 zł,
- w punkcie czwartym obciążył Skarb Państwa kosztami opłaty sądowej od pozwu, od której powód został zwolniony.

Sąd Okręgowy ustalił, że dnia 23 marca 2012 r. Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa w W. ((...)) jako pożyczkodawca i J. L. jako pożyczkobiorca, w ramach prowadzonych działalności gospodarczych, zawarli umowę pożyczki nr (...) na kwotę 3.200.000 zł. Zabezpieczeniem roszczeń (...) z tytułu powołanej umowy była hipoteka umowna łączna ustanowiona przez pozwanego (poprzednio (...) sp. z o.o. w W.) do kwoty 4.800.000 zł na:

1. nieruchomości oznaczonej jako działki ewidencyjne nr (...), położonej w miejscowości Z., gmina Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),
2. nieruchomości oznaczonej jako działki ewidencyjne nr (...), położonej w miejscowości Z., gmina Z., dla której Sąd Rejonowy w Brodnicy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Hipoteka została ustanowiona na mocy oświadczenia właściciela opisanych wyżej nieruchomości, (...) sp. z o.o. w W., złożonego w formie aktu notarialnego z dnia 23 marca 2012 r., sporządzonego przed notariuszem A. S. w W., rep. A nr (...). W obu księgach wieczystych hipoteki zostały wpisane dnia 29 sierpnia 2012 r.

Umówiona kwota pożyczki została wypłacona pożyczkobiorcy J. L..

Umowa pożyczki nr (...) była dwukrotnie renegotjowana: aneksem z dnia 28 grudnia 2012 r. (na mocy którego nastąpiła zmiana wysokości raty wraz z odroczeniem spłaty pożyczki oraz wydłużenie czasu trwania umowy) i aneksem z dnia 31 sierpnia 2013 r. (na mocy którego nastąpiła zmiana wysokości raty oraz odroczenie spłaty pożyczki).

Pożyczka miała być spłacana w miesięcznych ratach, których pożyczkobiorca nie regulował w umówionym terminie i w umówionej wysokości. Zgodnie z umową, pożyczkodawca uprawniony był do pobierania prowizji i opłat określonych w Tabeli prowizji i opłat, związanych z obsługą kredytu i pożyczki. Pożyczka oprocentowana była według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez Zarząd (...), która w chwili zawarcia umowy wynosiła 16,80 % w skali roku. Zgodnie z treścią umowy, roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego wynosiła czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego i ulegała zmianie w czasie trwania umowy. Strony określiły w umowie, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu staje się w dniu następnym należnością przeterminowaną.

Na dzień wniesienia pozwu całkowita należność z tytułu umowy wynosiła łącznie 4.787.865,96 zł i składały się na nią: niespłacony kapitał pożyczki w kwocie 3.200.000 zł, odsetki umowne w kwocie 986.005,73 zł, odsetki z tytułu należności przeterminowanych w kwocie 601.806,23 zł oraz koszty windykacyjne w wysokości 54 zł.

Postanowieniem z dnia 5 lutego 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt X GU 53/15, Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie dla spraw upadłościowych i naprawczych ogłosił upadłość (...) z możliwością zawarcia układu, powierzając sprawowanie zarządu całym majątkiem upadłego Zarządcy.

Następnie, postanowieniem z dnia 19 marca 2015 r., wydanym w sprawie X GUp 87/15, Sąd ten zmienił sposób prowadzenia postępowania upadłościowego (...) z postępowania z możliwością zawarcia układu na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego, odwołał Zarządcę i jednocześnie powołał Syndyka masy upadłości (...) w osobie L. K..

Wobec nieskuteczności wezwań do zapłaty, Syndyk (...) dnia 10 lutego 2016 r. wypowiedział umowę pożyczki J. L. i umożliwił pozwanemu spłatę zadłużenia w terminie 30 dni od doręczenia wypowiedzenia, co spowodowałoby

powrót do pierwotnego plany spłaty. Po upływie okresu wypowiedzenia, w którym pożyczkobiorca nie dokonał wpłaty zaległych należności, zgodnie z umową cała pożyczka wraz z odsetkami i naliczonymi kosztami stała się wymagalna.

Dnia 8 stycznia 2017 r. Syndyk masy upadłości (...) wysłał pozwanemu (...) sp. z o.o. w W. wypowiedzenie wraz ostatecznym przedsądowym wezwaniem do zapłaty.

Dnia 11 grudnia 2018 r. został wystawiony wyciąg z ksiąg rachunkowych (...) w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W., z którego wynika, że w księgach tych figuruje wymagalne zadłużenie dłużnika J. L. z tytułu umowy pożyczki zabezpieczonej hipoteką umowną w łącznej kwocie 4.787.865,96 zł.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów przedłożonych przez powoda, których prawdziwość nie została zakwestionowana.

Sąd pierwszej instancji zważył, że powód dochodził zapłaty od pozwanego, powołując się, na umowę pożyczki zawartą z J. L. oraz jej zabezpieczenie w postaci hipotek umownych ustanowionych na nieruchomościach należących do pozwanego. Pozwany jako dłużnik rzeczowy odpowiada na podstawie art. 65 ust. 1 u.k.w.h.

Pozwany nie podniósł żadnych zarzutów dotyczących hipoteki i ograniczył się do twierdzenia, że powód nie udowodnił wysokości należności, a więc aktualnego zobowiązania dłużnika osobistego i rzeczowego.

Sąd meriti ocenił, że żądanie powoda jest udowodnione co do zasady i wysokości.

Sąd ten zważył, że powód przedstawił umowę pożyczki i wyciąg z ksiąg rachunkowych (...), wskazujący szczegółowo wysokość zadłużenia. Dokument w postaci wyciągu z ksiąg bankowych (rachunkowych) w postępowaniu cywilnym nie ma mocy dokumentu urzędowego; można jednak przyznać mu moc dowodową. Sąd wskazał, że prowadzenie ksiąg rachunkowych poddane jest regulacji ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków, a także ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym. W niniejszej sprawie dane (wysokość niespłaconego kapitału i odsetek) zawarte w wyciągu z ksiąg rachunkowych, w ocenie Sądu a quo, znajdują swoje potwierdzenie w innych przedłożonych przez powoda dokumentach, tj. umowie pożyczki, zestawieniu operacji z rachunku płatniczego (...) J. L. oraz zestawieniu należności i operacji związanych z pożyczką w okresie od 23 marca 2012 r. do 13 listopada 2019 r.

Powód przedstawił umowę pożyczki, wyciąg z ksiąg rachunkowych, zestawienia należności i spłat, historię odsetek, wezwanie do zapłaty, wypowiedzenie umowy, a pozwany ograniczył swoje stanowisko do negocjowania żądania w zakresie wysokości dochodzonej kwoty, wskazując na ogólne wątpliwości i argumentując, że powód nie udowodnił wysokości należności i nie wykazując żadnej inicjatywy dowodowej oraz nie odnosząc się do przedstawionych przez powoda wyliczeń. Sąd Okręgowy ocenił, że pozwany nie zdołał skutecznie zaprzeczyć faktom istotnym dla rozstrzygnięcia. W szczególności, pozwany nie przedstawił własnej wersji co do wysokości zadłużenia.

Z uwagi na treść przedłożonych przez powoda dokumentów oraz ogólnikową treść zarzutów pozwanego, Sąd Oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny rachunkowości jako zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy. Powód złożył zastrzeżenia do tego postanowienia, wskazując na szereg naruszeń prawa procesowego.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy ocenił roszczenie jako usprawiedliwione w świetle art. 65 i 68 u.k.w.h. i uwzględnił roszczenie w całości.

Sąd ten zważył następnie, że roszczenie kierowane do dłużników rzeczowych staje się wymagalne z chwilą wezwania ich do zapłaty i pozostają oni w opóźnieniu, jeśli nie spełniają świadczenia niezwłocznie. Odsetki w takim wypadku powstają w związku z wymagalnością wierzytelności dochodzonej bezpośrednio od dłużników rzeczowych i dotyczą ich opóźnienia. Sąd Okręgowy ocenił, że skoro powód wezwał pozwanego do zapłaty pismem z dnia 8 stycznia 2017 r., żądanie odsetek za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa jest usprawiedliwione.

Zgodnie z art. 319 k.p.c., Sąd a quo zaznaczył w treści wyroku uprawnienie dłużnika rzeczowego do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności.

O kosztach procesu postanowiono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na zasądzoną kwotę składa się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa – 15.017 zł oraz wydatki związane z wynagrodzeniem kuratora – 7.500 zł.

Wynagrodzenie kuratora dla pozwanego ustalono na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej. Zgodnie z § 1 rozporządzenia wysokość wynagrodzenia kuratora ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40 % stawek minimalnych za czynności radców prawnych. W przeciwieństwie do poprzedniego rozporządzenia z dnia 9 grudnia 2013 r., aktualnie wynagrodzenia kuratora nie podwyższa się o stawkę VAT. Minimalne wynagrodzenie radcy prawnego w przedmiotowej sprawie wynosi 15 000 zł, a więc wynagrodzenie kuratora stanowiłoby kwotę 6 000 zł. Sąd podwyższył jednak to wynagrodzenie do 50 % z uwagi na udział kuratora w rozprawie oraz charakter sprawy.

Kurator pozwanej spółki wniósł w jej imieniu apelację, zaskarżając orzeczenie Sądu Okręgowego w zakresie punktu pierwszego w części, co do kwoty 1.350.222,92 zł oraz co do punktu drugiego.

Zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i błędne przyjęcie, że roszczenie powoda zostało udowodnione co do wysokości, co w konsekwencji skutkowało błędnym przyjęciem, że powodowi należą się odsetki umowne w kwocie 986.005,73 zł oraz odsetki z tytułu należności przeterminowanych w kwocie 601.806,23 zł, podczas gdy w aktach sprawy nie ma dowodów dających podstawy do naliczania tych odsetek po dniu 4 kwietnia 2016 r. Powyższe uchybienie doprowadziło w ocenie apelującego do błędów w ustaleniach faktycznych polegającego na przyjęciu, że powodowi należą się również odsetki umowne naliczone po dniu 4 kwietnia 2016 r. w łącznej kwocie 273.704,43 zł oraz odsetki od należności przeterminowanych naliczone po dniu 4 kwietnia 2016 r. w łącznej kwocie 585.473,63 zł, podczas gdy odsetki te są nienależne.

Niezależnie od powyższego zarzutu kurator podniósł zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek umownych w kwocie 490.352,77 zł oraz przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek od zadłużenia przeterminowanego w kwocie 692,09 zł.

W oparciu o powyższe zarzuty wniesiono o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie roszczenia powoda co do kwoty 1.350.222,92 zł oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, nadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, a także przyznanie na rzecz kuratora ustanowionego dla pozwanego wynagrodzenia według norm przepisanych, powiększonego o należną stawkę podatku od towarów i usług .

Powód w odpowiedzi na apelację pozwanego wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja częściowo zasługiwała na uwzględnienie.

Mając na uwadze, że przeprowadzenie rozprawy nie było konieczne, a żadna ze stron o to nie wnosiła, Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 374 k.p.c. Stosownie do treści art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia i oceny prawne sądu pierwszej instancji. Stwierdzenie to uzasadniało ograniczenie treści niniejszego uzasadnienia do oceny poszczególnych zarzutów apelacyjnych.

Sąd Apelacyjny za uzasadniony uznał zarzut braku podstaw do naliczenia odsetek po dniu wypowiedzenia umowy, co - jak trafnie wskazuje skarżący - nastąpiło z dniem 4 kwietnia 2016 r. W tym zakresie brak jest ustaleń Sądu

Okręgowego, który odnotował jedynie, że wypowiedzenie umowy w dniu 10 lutego 2016 r. Jest o to zapewne wynikiem skrótu myślowego, gdyż data 10 lutego 2016 r. jest to data pisma skierowanego do pożyczkobiorcy zawierającego oświadczenie o wypowiedzeniu umowy (k. 94). Wobec awizowania pisma i niepodjęcia przesyłki w terminie z urzędu pocztowego, pismo to zgodnie z pieczęcią pocztową zostało zwrócone do nadawcy w dniu 4 marca (k. 95), a skoro umowa pożyczki w § 12 ust. 1 przewidywała 30 dniowy termin wypowiedzenia, skutek w postaci wypowiedzenia umowy nastąpił z dniem 4 kwietnia 2016 r. Odmienne twierdzenia powoda, zawarte w piśmie procesowym z dnia 21 listopada 2019 r., nie mogą się ostać.

Ustalenie daty, w jakiej umowa została skutecznie wypowiedziana, ma kluczowe znaczenie dla oceny zasadności żądania odsetek od zaległego kapitału, zgodzić się bowiem należy ze stanowiskiem skarżącego, iż po tej dacie nie ma podstaw do naliczania odsetek od zadłużenia przeterminowanego (określanych w niniejszej sprawie przez powoda jako „odsetki karne”), co ma oparcie w przywoływaniem przez skarżącą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2017 r. (II CSK 281/16, LEZ nr (...)) , w którym Sąd ten stwierdził, że w przypadku rozwiązania umowy kredytu (na skutek jej wypowiedzenia), kwota wykorzystanego kredytu, której termin płatności nie nadszedł, staje się wymagalna z chwilą rozwiązania umowy i powstaje obowiązek jej zwrotu w wysokości nominalnej. Co do niej nie doszło do opóźnienia ani zwłoki dłużnika w spełnieniu świadczenia pieniężnego. Do tej części wierzytelności nie mogą mieć również zastosowania odsetki od kredytu przeterminowanego, przewidziane na wypadek uchybienia datom zwrotu spełnienia świadczeń wskazanych w harmonogramie spłat. Pogląd ten został powtórzony także w kolejnym judykacie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 19 czerwca 2019 r., II CSK 275/18, LEX nr 2684121), który również stwierdził, że po rozwiązaniu umowy kredytu, pozostała kwota udzielonego kredytu, której termin płatności nie nadszedł, staje się wymagalna z chwilą rozwiązania umowy i powstaje obowiązek jej zwrotu w wysokości nominalnej. Wobec tego, że co do tej kwoty nie doszło do opóźnienia ani zwłoki dłużnika w spełnieniu świadczenia, nie mogą mieć zastosowania odsetki od kredytu przeterminowanego.

Podzielając powyższe stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny wskazuje również, że zapis z § 8 ust. 2 umowy pożyczki uprawnia powoda do naliczania odsetek karnych (wg zasad z § 7 umowy) od całości zadłużenia dopiero od dnia wniesienia powództwa. Tymczasem powód odsetki te naliczył już za okres wcześniejszy.

Powyższe względy, w ocenie Sądu Odwoławczego, w odniesieniu do realiów niniejszej sprawy implikują stwierdzenie, że powodowi nie przysługują odsetki karne w kwocie 585.473,63 zł za okres od dnia następnego po wypowiedzeniu umowy, to jest od dnia 5 kwietnia 2016 r. do dnia 11 grudnia 2018 r., czyli daty, do jakiej powód te odsetki naliczył w złożonym przez siebie zestawieniu zawartym w piśmie z dnia 21 listopada 2019 r. będącej jednocześnie datą wniesienia pozwu. Jest to kwota 585.473,63 zł, wskazywana przez skarżącego w apelacji i o tę kwotę należało pomniejszyć należność zasądzoną zaskarżonym wyrokiem.

Co do odsetek umownych, to skarżący w apelacji kwestionował zasadność ich naliczenia za okres od dnia 5 kwietnia 2018 r. do dnia 20 kwietnia 2017 r. (ostatnia data uwzględniona w wyliczeniu powoda w piśmie z dnia 21 listopada 2017 r.) w łącznej kwocie 273.704,63 zł z powołaniem się na tożsamą argumentację jak w przypadku odsetek karnych.

Zwrócić przy tym należy uwagę na argumentację powoda przedstawioną w odpowiedzi na apelację, gdzie sam przyznał, że po wypowiedzeniu umowy i postawieniu pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności, ustaje obowiązek zapłaty odsetek umownych za poszczególne okresy odsetkowe, gdyż okresy takie nie nastąpią, ponieważ to cała wierzytelność, a nie jej poszczególne raty, staje się natychmiast wymagalna.

Powód sam zatem przyznaje, że po dacie rozwiązania umowy nie ma podstaw do naliczania odsetek umownych, fakt naliczania tych odsetek do dnia 20 kwietnia 2017 r. (zestawienie zawarte w dokumencie księgowym dołączonym do pisma procesowego z dnia 21 listopada 2019 r.) wynika natomiast z tego, że tę datę uznawał za datę rozwiązania umowy. Jednakże wobec wyżej przedstawionych ustaleń Sądu Odwoławczego, iż wypowiedzenie to nastąpiło z dniem 4 kwietnia 2016 r., odsetki za okres 5 kwietnia 2016 r. – 20 kwietnia 2017 r. są powodowi nienależne. Zatem również w zakresie kwoty 273.704,63 zł zasądzony wyrok podlegał korekcie, o te bowiem sumę należało zmniejszyć kwotę dochodzoną pozwem i zasądzoną zaskarżonym wyrokiem.

Łącznie zatem zasądzoną należność Sąd Apelacyjny obniżył o kwotę 859.178,06 zł, co dało 3.928.633,90 zł.

Co do zarzutu przedawnienia pozostałej części należności odsetkowych, to przede wszystkim wskazać trzeba, iż zarzut ten został po raz pierwszy podniesiony przez skarżącego w postępowaniu apelacyjnym. Obecnie jednak ani w doktrynie, ani w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, iż na tym etapie procedowania jest to dopuszczalne i nie narusza art. 381 k.p.c., jeśli zarzut przedawnienia opiera się na faktach przytoczonych przed sądem I instancji (T. E., WK 2016). Podnoszenie po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym zarzutów merytorycznych opartych na pewnym stanie faktycznym jest dopuszczalne o tyle, o ile ich uzasadnienie mieści się w granicach stanu faktycznego ustalonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji lub może być oparte na nowych faktach i dowodach dopuszczalnych w postępowaniu przed sądem apelacyjnym. Jako przykład wskazać należy zarzut przedawnienia, który opiera się na określonym stanie faktycznym i jest z nim związany. Na gruncie art. 381 k.p.c. przyjąć należy, że jeżeli materiał faktyczny i dowodowy został zgromadzony w sposób wyczerpujący, a zarzutu przedawnienia strona nie podniosła przed sądem pierwszej instancji, to nie ma żadnych przeszkód do zgłoszenia tego zarzutu dopiero w postępowaniu apelacyjnym (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r. III CZP 26/05, OSNC 2006/4/63).

Skarżący stawiając tezę o przedawnieniu części należności odsetkowych szczegółowo wyliczonych w uzasadnieniu apelacji skupia się na kwestii wyliczenia terminu przedawnienia roszczenia, przede wszystkim z uwagi na nowelizację kodeksu cywilnego w tym zakresie dokonaną ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 1104). Jednak przepisem, od którego należy zacząć rozważania poświęcone kwestii przedawnienia roszczenia, jest przepis art. 120 § 1 k.c. zgodnie z którym bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenia dało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy należy mieć na uwadze, że cała pożyczka wraz z oprocentowaniem ustalonym według zasad z §3 (odsetki umowne) wynosiła 5.088.118,74 zł, termin zwrotu całej kwoty przypadła na dzień 19 marca 2017 r. (§ 4 i § 5), przy czym w przypadku wcześniejszego wypowiedzenia umowy na skutek nieterminowej spłaty, wierzytelność z tego tytułu stawała się natychmiast wymagalna. Dopiero zatem od tej daty można mówić o wymagalności całości roszczenia wraz z odsetkami, czyli od dnia 4 kwietnia 2016 r.

Jednakże powód przed wypowiedzeniem umowy był zobligowany do przeprowadzenia procedury z § 13 umowy celem zmobilizowania pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości, i procedurę tę uruchomił, (wezwania do zapłaty z dnia 20 października 2015 r., z dnia 15 grudnia 2015 r. k. 89 – 93), a po bezskutecznym upływie terminów zakreślonych na spłatę zadłużenia, złożył oświadczenie z dnia 10 lutego 2016 r. o wypowiedzeniu umowy Tym samym nie ma przeszkód do uznania, że uprawniony - powód podjął w najwcześniejszym możliwym terminie czynność w postaci wypowiedzenia umowy (po uprzednich bezskutecznych wezwaniach do zapłaty) i postawienia całej kwoty w stan wymagalności. Tezę, iż bieg terminu przedawnienia roszczeń z tytułu umowy kredytu rozpoczyna się z chwilą wypowiedzenia i od tej pory stają się wymagalne niezapłacone do tej pory raty potwierdza orzecznictwo (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 grudnia 2017 r., I ACa 458/17, LEX nr 2432004, wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 grudnia 2017 r., VI ACa 1336/16, LEX nr 2482932 i z dnia 14 maja 2014 r. VI ACa 1249/13).

Pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 11 grudnia 2018 r., termin przedawnienia roszczenia odszkodowawczego powoda jako związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej, wynosi trzy lata. Z kolei zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się przez każdą czynność przed sądem.

Zatem roszczenie powoda na dzień wniesienia pozwu, w tym również w zakresie roszczenia o odsetki, co do których również ma zastosowanie trzyletni termin przedawnienia, nie było przedawnione. W tym stanie rzeczy zarzut przedawnienia nie mógł zostać uwzględniony i brak było podstaw do zmiany wyroku w tym zakresie.

Z powyższych względów Sąd Odwoławczy na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w sposób opisany w sentencji, a dalej idącą apelację oddalił na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego w zakresie należnych powodowi kosztów zastępstwa procesowego Sąd orzekł na mocy art. 100 k.p.c. i art. 109 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie przyjmując, że pozwany wygrał to postępowanie w 82%. Na mocy art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nie obciążył stron kosztami sądowymi (nieuiszczona opłata sądowa), a na mocy § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej oraz § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych orzekł o wynagrodzeniu kuratora pozwanej spółki, nie podwyższając go o podatek od towarów i usług, gdyż nie wynika z to z przywołanego wyżej rozporządzenia.

SSA Dorota Majerska – Janowska SSA Małgorzata Zwierzyńska SSA Dariusz Janiszewski